

HANNAH ARENDT I BANALNOST ZLA

Tko ne kažnjava zlo, taj zapovijeda da se ono čini

Leonardo da Vinci

► Piše: fra Goran Azinović

Hannah Arendt rođena je 14. listopada 1906. u židovskoj građanskoj obitelji podrijetlom iz Königsberga, obitelji u potpunosti integriranoj u njemačku kulturu. Ono po čemu je Arendt najviše poznata u filozofiji jest njezina teza o »banalnosti zla«. Naime, od 1961. izvještavala je sa suđenja Adolfu Eichmannu u Jeruzalemu i tu je »skovala« tu tezu. A tko je bio Adolf Eichmann? Eichmann je od 1933. bio SS-ovski dužnosnik, a od 1939. voditelj odjela IV B 4, sa zadatkom provođenja totalnog uništenja Židova u cijeloj okupiranoj Europi. Jedan je od glavnih organizatora i izvršitelja ovog genocida, u kojem je oko 6 milijuna muškaraca, žena i djece strijeljano, obješeno ili masovno otrovano u plinskim komorama. Oko 400.000 Židova poslano je u plinske komore po izravnoj Eichmannovoj zapovjedi. Hvalio se da je pobijao pet milijuna Židova. On je kreirao politiku »konačnog rješenja« tzv. židovskog pitanja. Otac je i glavni izvršitelj strahota Holokausta. Godine 1945. pobjegao je iz Njemačke, jer Amerikanci nisu shvatili da se pod imenom Otto Eckmann skriva Eichmann. Poslije Drugoga svjetskog rata krio se većinom u Argentini. Iako je živio pod drugim imenom, uhvatili su ga 1960. pripadnici izraelske tajne službe Mossad. Na kasnijem suđenju u Jeruzalemu osuđen je na smrt te obješen. I upravo je to suđenje pratila Hannah Arendt napisavši kasnije o njemu knjigu pod nazivom »Eichmann u Jeruzalemu – izvješće o banalnosti zla«.

Čitavo vrijeme dok su ga sudili Eichmann je prosvjedovao. Prosvjedovao je iznova i iznova suprotstavljajući se optužbama tužiteljstva, tvrdeći da nikad ništa nije radio na svoju ruku! Da uopće nije imao namjere, ni dobre ni loše, on je činio samo ono što su od njega njegovi nadređeni očekivali. On je samo bio čovjek koji izvršava naređenje. Hannah Arendt je bilo neshvatljivo to što Eichmann, zadužen za provođenje Holokausta, nije izgledao kao jedan od najvećih zločinaca svih vremena – nisu bile vidljive nikakve patološke sklonosti, nije bilo nikakvih znakova da je organizacija genocida bila izraz njegovog zvjerstva. Držao se kao birokrat kojem je samo stalo do toga da dobro obavi svoj posao – što je i bila njegova glavna obrana tijekom procesa – iako je njegov »posao« bio teško ubojstvo nepojmljivog broja ljudi. Kako joj Eichmann nije izgledao kao oličenje zla, već potpuno obično, Hannah Arendt je postavila pitanje kako se ljudsko zlo uopće može prepoznati i odakle uopće dolazi. Na osnovu izvješća sa suđenja zaključila je: »Najveće zlo na svijetu čine osobe koje nemaju svoje "ja"«. Zlo je, po

njoj, načinjeno od strane čovjeka bez motiva, bez uvjerenja, bez pokvarenog srca, i bez sotonske volje, Eichmann je samo bio ljudsko biće koje odbija biti čovjekom! Nije imao svoje »ja«, nije razmišljao kao čovjek što čini, već je samo slijepo bio poslušan. Arendt želi naglasiti da je zlo kao takvo banalno!

Mnogi su Arendt optužili i napali zbog ove teorije o banalnosti zla. No, ona je na jednom mjestu rekla: »Ja ne branim Eichmanna! Pokušavam samo spojiti medikritet toga čovjeka s njegovim ubitačnim djelima! Razumjeti nije isto što i oprostiti! Ja samo pokušavam razumjeti to zlo, a ne samo oprostiti ga! Još od Sokrata i Platona razmišljanje znači biti u nečujnom dijalogu sam sa sobom! Upravo je to Eichmannov problem, nije razmišljao! Odbijao je biti čovjekom, potpuno je napustio taj jedinstveni element, razmišljati kao čovjek! Odbio je mogućnost da razmišlja! I sukladno tome, više nije bio sposoban za donošenje čudorednih odluka! Ova nemogućnost da razmišljaju, stvorila je mogućnost mnogima u nacističkoj Njemačkoj, uključujući i Eichmanna, da čine zlo i zvjerstva u dotada nevidenim razmjerima u povijesti ljudske uljudbe!«

I najvažnije što je Arendt rekla jest poruka za sve nas: »Dar misli i mišljenja nije manifestacija znanja, već sposobnost da se razlikuje dobro od zla, lijepo od ružnog, sveto od grijeha! Ja se nadam da razmišljanje daje ljudima snagu izbjeći katastrofu i tragediju u tim rijetkim ali odlučujućim trenucima života.«

Zaista, tko ne razmišlja kao čovjek i tko nema svoje ja i svoju produhovljenu savjest, već je u području »banalnosti zla«, tada je više zvijer nego Božje stvorenje.

Eichmann je slika svih ideologija, pa i komunističke, koje su činile zločin i zvjerstva, a da nakon svega toga osjećaju svoju savjest mirnom i čistom. Komunistička ideologija je ideologija bez savjesti, krvoločna, u kojoj su ljudi i žrtve bili samo broj ili dio »statistike«! Ljudi su ubijani i bili proganjani samo zbog toga što nisu komunisti. Komunizam je ubio najviše ljudi, ali i dandanas nije osuđen. Nacizam i Eichmann su osuđeni za svoje zločine, a komunisti i komunizam nisu. Njih nitko nije izvodio na sud, dok su oni sami izveli mnoge ljude na montirane sudske procese uključujući i našega blaženika kardinala Alojzija Stepinca. Iznova se moraju prokazivati komunistički zločini i otimati zaboravu sve nevine žrtve. Krajnje je vrijeme osuditi komunističku ideologiju, jedinu ideologiju koja je ubijala a da nije još osuđena. Krajnje je vrijeme! ✍

Dekret pape Urbana VIII.

U skladu s dekretom pape Urbana VIII. i uredbom II. vat. sabora izjavljujemo da ne želimo preteći sud Crkve kome se potpuno podvrgavamo. Riječi »mučenik«, »mučeništvo«, »čudesa« i slično imaju u ovom glasilu samo vrijednost ljudskog svjedočenja.

STOPAMA POBIJENIH

glasilo Vicepostulature postupka mučeništva
»Fra Leo Petrović i 65 subrača«, XIII, 1 (22),
Široki Brijeg, 2019. , siječanj – srpanj, 2019.

Glavni i odgovorni urednik:
fra Miljenko Stojić, vicepostulator

Lektura i korektura:
Zdenka Leženić

Adresa:
Kard. Stepičca 14, 88220 Široki Brijeg
Avenija G. Šuška 2, 10040 Zagreb

Veza:
tel.: +387 39 700-325
faks: +387 39 702-936
e-pošta: mostar@pobijeni.info
internet: www.pobijeni.info

Grafički prijelom i tisak:
FRAM-ZIRAL, Mostar

Glasilo izlazi polugodišnje:
siječanj i srpanj

Stare brojeve, osim ovoga posljednjeg, možete u pdf obliku preuzeti sa stranica portala pobijeni.info u poglavlju Izdavaštvo.

Cijena pojedinog primjerka:
3 KM; 12 KN; 3,75 EUR; 4,25 CHF;
6,50 USD; 6,50 CAD

Godišnja pretplata (s poštarinom):
BiH 7,5 KM; RH 33 KN; EU 7,5 EUR;
CH 8,50 CHF; SAD 13 USD; Canada 13 CAD

Slanje pretplate, dobrovoljnih priloga...:

a) poštanskom uputnicom
b) UniCredit Bank d.d. Mostar;
Korisnik: Hercegovačka franjevačka
provincija;

Svrha: prilog Vicepostulaturi
žiro-račun: 3381602276649744
devizni račun:
IBAN: BA393381604876650839
SWIFT: UNCRBA22

ISSN: 1840-3808

RIJEČ UREDNIKA

fra Miljenko Stojić

Dragi čitatelji!

Pred nama je još jedan broj našega glasila Stopama pobijenih. Stvaran je kao i prošlih godina, ustrajnim prikupljanjem svjedočanstava i dokumenata s raznih strana. Hvala Bogu, dosta se toga prikupilo, iako ništa nije previše. Trenutačno smo, mogli bismo reći, gotovo iscrpili sve te izvore. Ali Bog uvijek providi tako da ćemo u sljedećem broju, čvrsto vjerujem, moći objaviti nova postignuća na tom području. Trebamo samo provjeriti još neke činjenice.

Okolnosti u kojima živimo takve su kakve jesu. Nikada ne ćemo postići da budu baš onakve kakve bismo željeli imati. Neprestana je to borba i tako će i ostati. Važno je samo da smo razmišljali kako treba i nakon toga dali sve od sebe. Međutim, pitanje je jesmo li zaista bili takvi? Dogodi nam se da stvari gledamo samo kroz naočale svoje korisnosti ili kroz subjektivne naočale, a ne kroz one objektivne, koliko to koristi zajednici čiji sam član. Kad bismo znali tako postupati, mnogo toga bi oko nas bilo drukčije. Nema nam druge nego neprestano učiti mudrost življenja. Govore nam to svi naši mučenici kroz povijest. Nisu oni bili pojedinci koji su se borili za neke svoje osobne probitke, nego članovi zajednice koji su s njom živjeli i za nju dali život. Zbog toga ih se danas sjećamo i zbog toga ne će biti zaboravljeni. Svaki novi naraštaj, naime, treba svjetlo koje će ga voditi kroz život.

Da su pobijeni hercegovački franjevci zaista bili pravo to svjetlo, govore nam

mnoga svjedočenja. Neka od njih donosimo i u ovom broju glasila. Zanimljiva su, kao i sva druga koja smo do sada objavili. Pokazuju da se može sve učiniti ako se otvorimo svome Bogu i njegovu snagu prizovemo u svoj život. Pozivamo sve one koji su po zagovoru hercegovačkih pobijenih franjevaca doživjeli neku milost da nam se jave tako da njihovim svjedočenjem možemo obogatiti i druge. Smisao Božjega dara uvijek je u dijeljenju, a ne u sebičnu čuvanju samo za sebe.

Dok razmišljamo o svemu ovomu, zacijelo bismo se trebali upitati i koliko se borimo za svoju domovinu? Ona je naš okvir za postojanje na ovoj krhkoj zemlji i ne možemo dići ruke od nje, moramo joj pomagati. Najprije se trebamo početi moliti na tu nakanu da bismo nakon toga, u skladu s Božjim nadahnućem, počeli djelovati. Trebamo ju imati jer inače ne ćemo o svemu ovomu moći govoriti, kao što je to bilo u jugokomunizmu. Obvezuju nas na to svi pobijeni, ne samo naši fratri. Previše ih je zaista bilo kroz protekla vremena. Sada nam trebaju svijetliti kao uzor u izgrađivanju života dostojnoga za življenje.

Nadamo se da će kroz ovakve ili slične naočale početi gledati život i oni koji trenutno ne vide sreću u domovini pa odlaze diljem svijeta. Ne bude li nas na našim prostorima, nestat će nas i možda će samo povijest pisati o nama.

Glavu gore i neka nam je svima
mir i dobro!

IZ SADRŽAJA

Iz ljetopisa	4	Odjek u umjetnosti	45
Istraživanja	9	Nagradni natječaj	48
Stratišta	23	Podsjetnik	51
Pobijeni	26	Suočavanje s prošlošću	53
Glas o mučeništvu	37	Razgovor	54
Glas o znakovima	39	Podlistak	57